



Lastentarha-  
museo

Varhaiskasvattajalle  
suunnattu  
materiaalipaketti  
Lastentarhamuseossa  
vierailua varten

Piirroskuvat: Jukka Lemmetty  
Valokuvat: Ebeneser-säätiö

© Lastentarhamuseo 2017

## Esipuhe

Tämä materiaalipaketti on suunnattu Lastentarhamuseossa vierailevien päiväkotij- ja esiopetusryhmien käyttöön. Paketista saat vinkkejä aiheen työstämiseen ja syventämiseen ennen ja jälkeen museovierailun. Lapsiryhmien kierrokset eivät edellytä materiaalipaketin hyödyntämistä, mutta suosittelemme sitä, jotta lasten oppimiskokemus syvenisi ja museossa opitut asiat jäisivät paremmin mieleen. Materiaalipaketin ideoita kannattaa soveltaa myös muiden museovierailujen ja retkien yhteyteen.

*”Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.”*

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32.)

Materiaalipaketin toimintavinkkien yhteydessä mainitaan, mihin laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin ja oppimisen alueisiin tehtävän voisi liittää. Viittaukset perustuvat sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016) että Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014). Lopuksi esitetään myös muutamia kirjallisuus- ja lauluvinkkejä aiheen käsittelyyn.

Materiaalipaketti on kehitetty osana esi- ja alkuopetuksen aineopintojen seminaarityötä (Susanna Gillberg 2017).

Valitse siis tehtävistä mielekkäimmät ja muokkaa ja sovelle juuri sinun ryhmällesi sopiviksi!

## Lyhyesti museosta

- Lastentarhamuseo toimii Ebeneser-talossa (Helsinginkatu 3-5), jonka on suunnitellut ensimmäisenä suomalaisena itsenäisenä naisarkkitehtina pidetty Wivi Lönn.
- Ebeneser-talo valmistui vuonna 1908.
- Hanna Rothman aloitti lastentarhatoiminnan Suomessa vuonna 1888 ja yhdessä Elisabeth Alanderin kanssa he aloittivat myös lastentarhanopettajan koulutuksen vuonna 1892. Sekä lastentarha että lastentarhanopettajan koulutus jatkuivat Ebeneser-talossa sen valmistuttua.
- Talossa toimi päiväkotij vuoteen 1986 asti ja lastentarhanopettajan koulutus vuoteen 1993 asti.
- Lastentarhamuseon perusnäyttely havainnollistaa suomalaista lastentarhaperinnettä, joka perustuu pitkälti saksalaisen Friedrich Fröbelin pedagogisiin ajatuksiin. Lastentarhatyön sosiaalipedagogisen puolen lisäksi on alusta asti korostunut leikki, työkasvatus ja oppiminen.
- Näyttely on rakennettu temaattisesti ja koostuu lastentarhan salista, veistohuoneesta, työkasvatushuoneesta, leikkialueesta huoneesta sekä johtajattaren huoneesta. Lisäksi ensimmäisestä kerroksesta löytyy entinen talonmiehen asunto ja vanhan ajan sekatavarakaupaksi sisustettu kauppaleikki.



*Ebeneser-talo 1910-luvulla.*

## Käytännön ohjeet museovierailuun

- Mikäli mukana on lastenrattaat, viettehän ne pihalla olevaan vauvuvajaan. Paloturvallisuussyistä emme voi ottaa vauvoja eteiseen säilytettäväksi.
- Saapuessasi lapsiryhmän kanssa Ebeneser-taloon, soita eteisessä olevaa sumneria (3. krs Ebeneser-säätiö), jolloin teidät ohjataan jättämään ulkovaatteet oikeaan naulakkoon. Kierrokset alkavat vaihtelevasti joko 1. tai 3. kerroksesta.
- Opastukset Lastentarhamuseossa ovat hyvin toiminnallisia ja näyttely on rakennettu alun perin nimenomaan lapsikävijöitä ajatellen. Kierrosten pituus on 1,5 tuntia, ja sisältää myös vapaan leikin ajan museon tiloissa.
- Peruskierros alkaa useimmiten rakennuksen ensimmäisestä kerroksesta, jossa keskustellaan yleisesti siitä, missä ollaan ja mistä on kyse. Lapset saavat pukeutua entisajan lastentarhalaisiksi laittamalla työtakin tai esiliinan ylleen – myös ryhmän aikuisten toivotaan osallistuvan roolipukeutumiseen.
- Kierrokseen kuuluu vaihtelevasti ja oppaasta riippuen esimerkiksi puuhalkojen kantamista, oikeaa pyykinpesua pyykkilautojen avulla, kien kiillotusta, keskustelua tämän päivän työtehtävistä, radiokuunnelman kuuntelua johtajattaren huoneessa, laululeikkejä tai Fröbelin palikoilla rakentelua.
- Opas johdattaa ryhmää tilasta toiseen ja ohjaa keskustelua ja toimintaa. Ryhmän mukana tulevien aikuisten toivotaan osallistuvan kierrokseen ja vapaan leikin aikana myös leikin ohjaukseen.
- Museossa on paljon esineitä, joihin saa vapaasti koskea. Museoesineet on erotettu joko kyltein tai nauhoin muista esineistä – varmistathan oppaalta, mikäli olet epävarma johonkin esineeseen koskemisesta.
- Museossa saa kuvata!
- Museossa on myös eväidensyöntimahdollisuus – ilmoitathan tästä etukäteen, niin osamme varata tilan käyttöönne myös kierroksen jälkeen.

## Tehtävävinkkejä ennen vierailua

**Piirtäkää tai maalatkaa teidän päiväkotinne.** Voitte keskittyä joko rakennukseen ulkopuolelta (kuvatkin voidaan piirtää ulkona) tai esimerkiksi sen pohjapiirustukseen. Mistä materiaalista päiväkoti on rakennettu? Minkä värinen se on? Montako ikkunaa siinä on? Mitä rakennuksen ympärillä on?

Jäljentäkää erilaisia pintoja paperille! Asettakaa paperi esimerkiksi seinää vasten ja värittäkää liidulla – seinän pintakuvio ilmestyy paperille! Mitä muita pintoja voisi jäljentää?

Tavoitteet: Tutustutaan tarkemmin omaan päiväkotiin fyysisenä rakennuksena. Ohjataan lasten havaintoja mm. erilaisten materiaalien tunnistamiseen.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Tutkin ja toimin ympäristössäni

**Mikä on museo?** Kartoittakaa lasten ajatuksia ja aiempia kokemuksia museoista, ja heidän mielikuviaan ”vanhan ajan lastentarhasta”. Menetelmänä voi käyttää esimerkiksi saduttamista, piirtämistä ja miellekarttojen tekemistä. Mitä lapsille tulee mieleen sanasta museo? Hyvä tapa seurata ja havainnollistaa lapsillekin heidän oppimistaan, on teettää sama tehtävä museokäynnin jälkeen. Miten ajatukset ovat muuttuneet? Pitivätkö ennako-oletukset paikkaansa? Mitä uutta opittiin?

Tavoitteet: Orientoidutaan aiheeseen, jota museossa käsitellään. Suunnataan lasten havaintoja ja tehdään oppiminen näkyväksi.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, Monilukutaito

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme

**Tutustukaa valokuviiin.** Ebeneser-säätiö on julkaissut yli 200 valokuvaa arkistostaan osoitteessa

<http://www.flickr.com/photos/ebeneser>

Valitkaa sieltä 1-3 kuvaa, joita tutkitte lasten kanssa. Pohtikaa yhdessä mitä kuvassa tapahtuu: keitä kuvassa on? Mitä kuvassa tapahtuu? Onko kuvassa jotain leikkivälineitä, mitä? Onko teillä päiväkodissa jotain vastaavaa? Minkälaisia ääniä kuvan tilanteesta voisi kuulua? Mistä tietää, että kuva on vanha? Tässä vaiheessa ei tarvitse olla oikeita tai vääriä vastauksia – kysy lapsilta perusteluja heidän ajatuksilleen.

Vinkki: Tarkastelkaa jo etukäteen kuvaa/kuvia myös Ebeneser-talon julkisivusta – se on edelleen samannäköinen, kuten tulette museoon saapuessanne huomaamaan! Seinässä lukee yhä ”Lasten hyväksi – Ebeneser – För barnens väl”.

Lapset voivat myös itse valokuvata toimintaansa ja ympäristöään omassa päiväkodissaan – tämä voidaan toteuttaa myös museovierailun jälkeen.

Tavoitteet: Orientoidutaan aiheeseen, jota museossa käsitellään.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Kielten rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme



Lapset pesevät nukenvaatteita Ebeneserissä 1920-luvulla.

## Tehtävävinkkejä vierailun jälkeen

**Päiväkodissa ennen vanhaan.** Ohjeistakaa lapsia kyselemään omien vanhempiansa mahdollisista päiväkotikokemuksista. Vanhemmille voi antaa apukysymyksiä, joihin he voivat vastata: olitko lapsena päiväkodissa? Missä se oli? Millainen rakennus se oli? Mitä muistat leikkineesi siellä? Tärkeintä olisi saada vanhemmat kertomaan päiväkotimuistoistaan suoraan lapsilleen. Päiväkodissa lapset voivat jakaa kuulemiaan kertomuksia myös muille.

Tavoitteet: Vanhemmat jakavat muistitietoaan lapsilleen, millä on sukupolvia yhdistävä vaikutus. Lapsi oppii lisää omasta perheestään. Samalla luodaan linkki museon ja päiväkodin lisäksi myös kotiympäristöön.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Kielen rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme

**Työkasvatusta.** Lapset osallistuivat museossa erilaisten työtehtävien tekemiseen. Mitä työtehtäviä voisitte tehdä päiväkodissa? Kotileikkiästoita voi tiskata tiskiharjoilla, nukenvaatteita voi pestä käsin ja ripustaa kuivumaan (kesäaikaan myös ulkona), lapset voivat osallistua pöytien kattamiseen ja niiden pyyhkimiseen... Entä huonekasvien kastelu, leipominen ja ruuanlaitto, lehtien haravoiminen ja muut pihatyöt, puu- ja käsityöt, omien lokeroiden siivoaminen, sänkyjen petaaminen tai vaikkapa juhlien järjestäminen?

Tavoitteet: ”Työ kehittää suunnitelmallisuuden, tavoitteisuuden ja arvioinnin prosessien myötä oppimis- ja kouluvalmiuksia” ja ”tasoittaa erilaisista kodeista tulevien lasten kokemuseroja” (Härkönen: Pienten lasten työkasvatus, 1988).

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, Osallistuminen ja vaikuttaminen

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme, Tutkin ja toimin ympäristössäni, Kasvan ja kehityn

**Vanhat esineet.** Lapset tuovat kotoaan jonkun "vanhan esineen" ja niitä tutkitaan yhdessä pienissä ryhmissä. Mitä esineellä on tehty? Mistä se on peräisin? Kenen esine on? Mistä materiaalista se on valmistettu? Mistä tietää, että esine on vanha? (Esineet voivat olla esimerkiksi vanhempien lapsuuden leluja, urheilukilpailujen palkintolusikka, kirja, vaate... Myös esineen ikä on suhteellista – lapsen näkökulmasta esimerkiksi hänen vauva-aikansa tutti voi olla vanha esine!)

- Esineet heräävät eloon, kun niihin liittyy tarinan. Lapset voivat haastatella vanhempiaan ja kertoa esineestä, aikuinen kirjaa kertomuksen ylös ja lapset joko kuvaavat tai piirtämällä kuvittavat esineen. Kiinnittäkää tarinat ja kuvat seinille muidenkin tutustuttaviksi!
- Järjestäkää oma vanhojen esineiden näyttely. Muistelkaa, miten esineet olivat museossa esillä (esim. saman aihepiirin esineet yhdessä tai kronologisessa järjestyksessä). Millaisia näyttelytekstejä voisitte valmistaa? Pidetäänkö näyttelyn avajaiset? Keitä kutsutaan ja miten? Onko jotain ohjelmaa? Pitäisikö olla pääsylippuja? Suunnitelkaa yhdessä! Näyttelyn valmistaminen voidaan nähdä osaksi työkasvatusta, jota Lastentarhamuseossa "pienien työtehtävien" muodossa esitellään.

Tavoitteet: Tutustutaan esineiden maailmaan ja opitaan tekemään tarkempia havaintoja niistä. Työskennellään yhdessä ja suunnitellaan näyttely ja avajaiset, jolloin yhteistyötaidot kehittyvät. Opetellaan sekä kertomaan omista ajatuksista että kuuntelemaan muiden ajatuksia.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, Monilukutaito, Osallistuminen ja vaikuttaminen

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Ilmaisun monet muodot, Kie- len rikas maailma, Minä ja meidän yhteisömme, Tutkin ja toimin ympäristössäni

**Rikas rakenteluleikki.** Onko päiväkodissanne tai eskarissanne mahdollisuus rakenteluleikkiin? Perinteistä palikkarakentelua voi helposti rikastuttaa esimerkiksi luonnonmateriaaleilla, kuten museossa on nähtävillä. Ottakaa mukaan kiviä, keppejä, kuusen- ja männynkäpyjä... Rakenteluleikissä voi hyvin hyödyntää myös muuta materiaalia: kangastilkkuja, nappeja, langanpätkiä tai mitä tahansa päiväkodista sattuu löytymään!

- Rakennetaanko lattialla vai pöydän ääressä? Voiko leikin jättää kesken ja jatkaa myöhemmin?
- Onko rakenteluleikkipaikka kutsuva? Onko materiaaleilla omat paikkansa?
- Rakentaa voi myös ohjeiden mukaan: aikuinen tai toinen lapsi voi antaa suullisia ohjeita (punainen kuutio sinisen suorakaiteen päälle) tai valmiita rakennelmia voi valokuvata ja rakentaa uudelleen kuvan mukaan



Tavoitteet: Leikin monipuolistaminen erilaisia materiaaleja yhdistelemällä. Rakenteluleikki kehittää lapsen matemaattisen ajattelun kehittymistä, ja yhdistää siihen luontevasti ympäristö- ja luonnontiedon sekä taiteellisen ilmaisun.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet: Ajattelu ja oppiminen, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppimisen alueet / oppimiskokonaisuudet: Ilmaisun monet muodot, Kie- len rikas maailma, Tutkin ja toimin ympäristössäni

*Otamme Lastentarhamuseossa vastaan valokuvia ja lasten piirustuksia museovierailuun liittyen. Kuulisimme myös mielellämme mahdollisista vierailuun liitetyistä projekteistanne! Meihin voit olla yhteydessä sähköpostitse:*

[ebeneser@ebeneser.fi](mailto:ebeneser@ebeneser.fi)

## Kirjallisuusvinkkejä

### Päiväkoti- ja eskariaiheisia lastenkirjoja:

- Armi ja pingviinin päiväkoti / Riitta Uusitalo (2004) Tammi
- Emma menee esikouluun / Pirkko Harainen, Leena Lumme (2004) WSOY
- Iida ja pehmot päiväkodissa / Catarina Kruusval, suom. Tittamari Marttinen (2008) Tammi
- Mintun esikoulukirja / Maikki Harjanne (1997) Otava
- Tatu ja Patu päiväkodissa / Aino Havukainen, Sami Toivonen (2004) Otava
- Oona ja Eetu: päivä hoidossa / Mervi Wäre, Katri Kirkkopelto (2010) Lasten keskus
- Onni-poika menee päiväkotiin / Sanna Pelliccioni (2010) Minerva
- Onni-poika menee eskariin / Sanna Pelliccioni (2016) Minerva
- Pupu Tupuna päiväkerhossa / Pirkko Koskimies (2011 uud. painos) Sanoma Media Finland
- Veera Virtanen ja esikoulu / Anneli Kanto, Noora Katto (2013) Karisto

### Muuta aiheeseen liittyvää lastenkirjallisuutta:

- Melkoinen museoretki! / Anna Finnilä, Jere Jäppinen, Elina Kallio, Hilka Vallisaari, Christel Rönns (2011) Helsingin kaupunginmuseo
- Tiikerinmetsästäjän koti ja muita tarinoita – Lasten museo-opas / Liisa Lauerma (2000) Editia
- Auroran koiraa katsomassa ja muita museoretkiä Helsingissä / Salme Saure (1992) Otava
- Suomen lasten historia / Jussi Kaakinen, Juha Kuisma, Kirsti Manninen (2012) Otava
- Suomen lasten Suomi / Kirsti Manninen, Carlos Da Cruz (2016) Otava
- Suomen lasten taidehistoria / Jussi Kaakinen, Juha Kuisma, Kirsti Manninen (2009) Otava
- Mauri Kunnaksen Koiramäki-sarjan kirjat

## Laulu- ja leikkivinkkejä

- On meillä nasta täti – leikkikenttien vanhoja laululeikkejä / Liisa Helenius, Jussi Hynninen (2011) SKS
- Perinneleikit ry.: <http://perinneleikit.fi>
- Askarteluvinkkejä myös Lastentarhamuseon omilta verkkosivuilta: <http://www.lastentarhamuseo.fi>



*Lapset leikkimässä piirileikkiä Ebeneserissä vuonna 1910.*